

illo insignitum est : » et ideo , inquit S. Thomas , (23) post hanc vi-
 » tam remanet character , et in bonis ad eorum gloriam , et in malis
 » ad eorum ignominiam : sicut etiam militaris character remanet in
 » militibus post adeptam victoriam , et in his qui vicerunt , ad gloriam ,
 » et in his qui sunt victi , ad poenam . «

APPENDIX.

Quem vero in modum nouae legis Sacramenta gratiam producant
 causentque , multis nostri Scholastici disputare solent : quorum nos
 exemplum sequi vetamur , qui de quaestionibus subtilibus agere , et
 superiorum decreto prohibemur , et amore etiam atque studio , quo in
 res viles trahimur . Quoniam autem et hic a Nouarioribus premimur ;
 scilicet obiectant nobis aduersus Sacramentorum efficientiam opinio-
 num varietatem , qua Theologi catholici colliduntur ; nonnulla ex Cl.
 Melchioro Cano et in hac quaestione proferemus . (24) Equidem » nul-
 » la res est , inquit , de qua tantopere non solum indocti , sed etiam
 » docti dissentiant . Quidam , quum Sacramenta gratiam ipsam effice-
 » re iudicent impossibile , Sacramenta aiunt , causas esse dispositiua
 » gratiae ; quia scilicet characterem vel ornatum , nescio quem , pro-
 » ducunt , id est qualitates interius disponentes ad gratiam . Alii ea
 » gratiae causas esse adfirmant extrinsecus adpositas , vt annulum re-
 » gium aut sigillum , quibus ostensis ac exhibitis id nobis praestatur ,
 » quod ex Regis beneficio quaerimus . Opinantur alii , Sacramenta non
 » nisi per accidens gratiae causas esse ; quia etsi nihil vere agant ef-
 » ficientque , sine iis tamen Deus gratiam non largitur . Sunt contra
 » qui existimant , Sacramenta virtute supernaturali diuinitus insita gra-
 » tiam ipsam physice attingere , et instrumentali actione facere . Ac
 » demum alii , qui proprius accedunt ad veram rei huius intelligen-
 » tiam , Sacramenta censent causas esse gratiae veluti motiua diuinae
 » voluntatis . Sunt enim ratio propter quam Deus gratiam confert . . .
 » Quorum opiniones , quum tam variae sint tamque inter se dissiden-
 » tes , alterum profecto fieri potest , vt eorum nulla , alterum certe
 » non potest , vt plus vna vera sit . Quod si pace vestra dicere mihi
 » licet (licebit autem quod modestissimum est) aut fallor ergo , aut
 » nulla earum opinionum vera est . «

¿ Quid haec tamen opinionum varietas ad Dogma quod haec-
 » nus Ecclesia constantissimae credidit ? Vt fuerint Scholae Theologi
 in

(23) III. Part. q. LXIII. art. 5. ad 3. (24) In Relect. de Saeram. part. IV.

in explicanda ratione , qua Sacramenta gratiam conferunt , discor-
 des ; mira tamen est fuitque semper in retinenda Dogmatis substan-
 tia consensus .

LIBER XIV.

In quo de Baptismo , Confirmatione , et Poenitentia pertractatur .

CAPVT I.

Baptismatis institutio atque obligatio demonstrantur .

Indubitatum omnino est Sacramentum Baptismi fuisse
 ante passionem a Christo institutum .

Et probabilius quidem dum baptizatus fuit in Ior-
 dane .

Quod tamen non obligasse ante factam sufficientem
 Euangelii promulgationem opinamur .

Prioris propositionis probationem suppeditant Scripturae . Legimus
 siquidem Ioan. III : » venit Iesus et discipuli eius in terram Iudaeam ,
 » et illic demorabatur cum eis , et baptizabat . « Er paucis interiectis :
 » quamquam Iesus non baptizabat , sed discipuli eius . « At Christus ,
 suorum Apostolorum ministerio , non Ioannis Baptisma , sed suum
 conferebat : iam tunc ergo Baptismatis Sacramentum institutum erat .
 Minor propositio sic euincitur : si Apostoli iam tunc baptizassent Ioan-
 nis baptismo , non Christus per eos baptizasse diceretur , sed Ioan-
 nes cuius baptismum contulissent . Deinde : nulla certe emulationis
 causa , nulla contentio inter Ioannis discipulos et Christi fuisset orta ,
 si Apostoli Ioannis baptismo baptizassent : id siquidem ad Ioannis
 gloriam cesisset potius : at ortam emulationem et contentionem Scrip-
 turae testantur , vbi legitur : discipuli Ioannis venerunt ad Ioannem ,
 et dixerunt ei : » Rabbi qui erat tecum trans Iordanem , cui testimo-
 » nium praebuisti , ecce baptizat , et omnes veniunt ad eum . « ergo .

Ac

Accedit Augustini auctoritas, vbi scribit: (1) »quidam qui habebant baptisma Ioannis, iusi sunt a Paulo baptizari; non enim habebant Baptisma Christi.« Et post pauca: »dedit Iudas, et non baptizatum est post Iudam; dedit Ioannes, et baptizatum est post Ioannem; quia si datus est a Iuda Baptismus, Christi erat.« Consonant Augustino Cyrillus, (2) aliique Patres.

Secundam propositionem tanquam probabiliorem amplectimur ex Patrum auctoritate, qui Christum carnis suae contactu vim regeneratiuam aquis contulisse, hasque sanctificandi virtute fuisse donatas, aperte docent. Sic enim loquitur Ambrosius: (3) »baptizatus est ergo Dominus, non mundari volens, sed mundare aquas; vt ablutae per carnem Christi, quae peccatum non cognouit, Baptismatis ius haberent.« Maximus Taurinensis: (4) »Christus Beati Ioannis ministerio fluena Iordanis benedictione propitii Baptismatis consecratus est.« Habent similia Gregorius Nazianzenus (5) et Augustinus. (6)

Hanc sententiam a summis his Ecclesiae Patribus mutuatus est S. Thomas, cuius est solidissima haec ratio: (7) »tunc videtur aliquod sacramentum institui, quando accipit virtutem producendi suum effectum: hanc autem virtutem accepit Baptismus quando Christus est baptizatus: vnde tunc vere Baptismus institutus fuit quantum ad ipsum Sacramentum.« Et in Sententiis scribens haec habet: (8) »multiplex fuit Baptismi institutio: fuit enim primo institutus quantum ad materiam in Baptismo Christi: tunc enim vim regeneratiuam aquis contulit; et aliquo modo fuit forma figurata per praesentiam trium Personarum in signo visibili: quia Pater adaptus in voce, Filius in carne, Spiritus Sanctus in columba. Et similiter effectus Baptismi ibi praefiguratus fuit: quia coeli aperti sunt super eum,« etc.

Tertia propositio vnum praesupponit, aliudque statuit: nempe supponit non obligasse Baptismus nisi post Passionem et Resurrectionem Christi, quod S. Thomas docet expresse: (9) resoluit vero obligare coepisse post sufficientem legis promulgationem: Atque resolutionem istam ex eo primo probamus, quod positua lex non obligat

- (1) Tract. v. in Ioan.
 (2) Lib. II. in Ioan. cap. 57.
 (3) Lib. II. in Luc.
 (4) Hom. VI. in Epiph.
 (5) Orat. XXXIX.

- (6) Serm. XXXVI. de Temp.
 (7) III. Part. q. LXVI. art. 2.
 (8) In IV. dist. 3. q. 1. art. 5. q. 2.
 (9) III. Part. q. LXII. art. 2.

get nisi nota; nec innotescat, nisi promulgata: non ergo ante factam Euangelii promulgationem obligare lex Baptismi potuit, quae per praedicationem Euangelii nota ac promulgata est.

Probamus secundo ex Patribus. Bernardus in hac quaestione ex instituto versatus, vt Hugonem Farsitum oppugnaret, post alia plurima haec habet: (10) »ex eo tantum tempore cuique coepit anti-qua obseruatio non valere, et non baptizatus quisque noui praeccepti reus existere, ex quo praecceptum ipsum inexcusabiliter ad eius potuit peruenire notitiam.« Praeclerat Bernardo Augustinus. (11) Nec aliter nostro quidem iudicio, S. Thomae visum est: quippe qui in Sentent. scribens, ait: (12) »sed diuulgatio eius (Baptismi) quantum ad omnes nationes praeccepta fuit, Math. vltimo, vbi dixit: euntes docete omnes gentes.«

APPENDIX.

Dubitari non debet, quin Christus Dominus dum Baptismus in noui foederis Sacramentum consecrauit, ritui Iudaico sese accommodauerit, eumque ex mere humano diuinum effecerit. Equidem vt de Gentium lustrationibus raceamus, longe ante Christum natum vsurpatum fuisse a Iudaeis morem ablundi aqua eos, qui falsorum Numinum cultu deserto ad cultum vnius Dei veri accedebant, testes sunt Seldenus (13) et Bernardus Lamy: (14) quas Mosaycas purificationes longe superauit Ioannes Baptista, adgrediens diuino instinctu Iudaeos baptizare eodem quo Proselyti baptizabantur, ritu, vt eos ad meliorem frugem reuocaret, atque ad regnum Messiae disponeret. Ast Ioannis baptisma, coeleste licet et legalem mundiciam conferens, et verborum experts omnino fuit, et Sacramentum non fuit, nisi in ampla quadam significatione, ac tandem ad abluionem culpae non valebat. Habet haec omnia Christi Baptisma: cuius propterea naturam aptissime hac breui definitione complexus est S. Thomas, (15) quam et ceteri omnes Scholae Magistri suis visibus consecrarunt: »Baptismus est ablutio corporis exterior sub praescripta verborum forma ad internam animae mundationem.« Ex qua deinde ductae aliae definitiones sunt a Theologiae Moralis tractatoribus; videlicet

Tom. IIII.

II

de-

- (10) Epist. LXXVII.
 (11) Epist. 19. ad Hieron.
 (12) Vbi supra.
 (13) De Iur. nat. et gent. lib. II. c. 2.
 (14) In appar. Bib. lib. II. cap. 2.
 (15) III. Part. q. LXVI. art. 1.

delicet: »Sacramentum ex diuina institutione significans, et causans
»internam regenerationem hominis, per externam corporis ablutio-
»nem sub praescripta verborum forma.« Primam, quae S. Thomae
est, physicam vocare illis placuit; secundam Metaphysicam.

CAPVT II.

Expenduntur quae contra superiora placita opponi solent.

Baptismatis Sacramentum institutum a Christo Domino fuisse, at-
que vere nominis Sacramentum esse, Nouatores omnes consentiunt
veram licet de Sacramento isto doctrinam tot tamque immanibus
erroribus commaculent, vt vacuum huius vmbra habeant, non subst-
tantiam. Vnus Faustus Socinus est, quod ad huius lauacri obligatio-
nem spectat, nempe an Christus Baptismum praeceperit, et an eius-
modi praeceptum nos etiam obliget, qui ex christianis nascimur, tur-
piter errauit vtrumque negans: nec enim praeceptum vult Baptis-
mum; ac dato etiam quod fuerit praeceptum, contendit nos eo prae-
cepto non teneri; sed eos tantum qui quum nati extra Ecclesiam sint,
Christianismo nomen dare volunt. Qui tamen errores abunde ex dic-
tis atque ex constanti Ecclesiae consensione refutatus est.

De cetero tota cum catholicis Scriptoris nobis lis est. Nam er-
ga tempus quo hoc Sacramentum institutum fuit, Alberto Magno et
Alexandro Alensi opinio insedit, non nisi post Domini Resurrectio-
nem institutum fuisse: alii in colloquio cum Nicodemo Christum il-
lud instituisse volunt, vt Estius: (1) ex quo etiam tempore Baptis-
mum obligare coepisse non pauci opinati sunt: maxime quia statim
post verba illa, »nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto,«
cet., Apostoli baptizasse referuntur. Putarunt alii ex aduerso Baptis-
mum obligare coepisse statim atque Christus post Resurrectionem A-
postolis dixit: »docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Pa-
»tris, et Filii, et Spiritus Sancti.«

Argumenta autem, quibus suas opiniones communiunt, haec sunt.
Primum: Apostoli ante Passionem baptizabant, non Christi Baptis-
mo, quo nondum initiati erant; sed baptismate Ioannis, quo erant
baptizati: ergo. Desumptum est argumentum ex Tertulliano (2) et
Chrysostomo. (3)

Se.

(1) Dist. 3. Ses. 2. (2) Lib. de Bapt. cap. 11. (3) Hom. xxviii. in Ioan.

Secundum: Paullus ad Rom. vi. baptizatos nos docent in morte
Christi: ergo.

Tertium: constat Baptismi formam institutam fuisse quum Do-
minus mittens Apostolos ad praedicandum, Matth. vltimo, inquit:
»euntes docete omnes gentes,« cet.

Quartum: constat etiam ex Euangelio post habitum cum Nicode-
mo colloquium venisse Iesum in terram Iudaeam, et baptizasse, velut ad
exequutionem institutionis factae procedentem, vt loquitur Estius: ergo.

Quintum: Tertullianus sic loquitur: (4) »itaque tingebant dis-
»cipuli eius, vt ministri, vt Ioannes ante Praecursor, eodem baptis-
»mo Ioannis.« Et Augustinus dixit: (5) Ecclesiae Sacramenta pro-
fluxisse ex latere Christi, quando exiit inde sanguis et aqua: non er-
go fuerat antea Baptismus.

Sextum: Sacramenta suam habent efficaciam ex Passione Chris-
ti: praesupponere igitur illam debent.

Septimum: Sacramentum Confirmationis praecedit et disponit ad
Sacramentum Ordinis: et tamen Christus prius Apostolos ordinauit,
nempe in Coena, et ante mortem; confirmauit vero post eius in coe-
los Ascensum in die Pentecostes: ergo licet Baptismus, cet.

Octauum: Sacramentorum institutio Legislatoris actus est: at
Christus in Iordane non iurisdictionem exercuit, sed potius humili-
tatem: ergo.

Nonum: neque in actu exercito vt loquuntur; neque in actu
signato, tunc Christus Baptismum instituit: etenim neque quempiam
baptizauit, sed ipse baptizatus est; nec quid tunc circa Baptismum
praescripsit: ergo.

Decimum: dato praesignata in Iordane fuisse omnia, quae in
Baptismo peraguntur; formam quoque et effectum; haud inde tamen
eiuinctur fuisse ibi institutum: etenim etiam in muliere peccatrice
designatae fuere partes omnes Sacramenti Poenitentiae; contritio
nempe in lacrimis, forma in Christi verbis, *remittuntur tibi pecca-
ta tua*, et satisfactio in operibus caritatis et humilitatis: At nihilo-
secius institutum fuit Poenitentiae Sacramentum, vt ait Tridentinum
Concilium, (6) quando post Resurrectionem Christus sic Apostolos
adloquutus est Ioan. xx: »accipite Spiritum Sanctum,« cet.: ergo.
Haec priores duas propositiones oppugnant.

Aduersus tertiam haec militant. Primum: Christus ante Passio-

li 2

nc. 11

(4) De Bapt. cap. 11. (5) Tract. cxx. in Ioan. (6) Sess. xix. cap. 1.

nem dixit Ioan. iii : « nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei: » Voluit ergo suum Baptisma ante Passionem obligare.

Secundum : Iudaeus audiens doctrinam Christi, tenebatur illi credere etiam ante Passionem; adeo ut si non crederet, peccaret: tenebatur ergo legem Christi suscipere; proindeque et Baptismum, qui lanua ad Christi legem est.

Tertium : in Christi Resurrectione cessauit, seu penitus extincta fuit lex antiqua; vetusque Sacerdotium in nouum translatum: coepit ergo lex noua obligare : « translato enim Sacerdotio, necesse est » ut legis translatio fiat, « ait Paullus ad Hebr. vii. Vnde Augustinus et Hieronymus, quamuis dissenserint erga legalium obseruationem, tamen mortua illa et extincta ambo fatebantur.

Quartum : in cruce omnia consummata fuere, Christo clamante, Ioan. xix : « consummatum est: » ergo.

Quintum : praecipit Christus suis Apostolis ut Baptisma ministrarent, dicens Math. ultimo : « euntes docete, » cet., atqui Apostolos post ea verba baptizasse legimus : ex tunc ergo Baptismatis obligatio coepit.

Respondetur ad singula. Ad primum quidem primi ordinis ex aliorum Patrum mente : Apostolos scilicet Christi Baptismo baptizasse, atque eodem fuisse a Christo tinctos. Ait enim Augustinus : (7) « baptizabat non per se ipsum, sed per discipulos suos : quo intelligimus, iam fuisse baptizatos siue baptismo Ioannis, sicut nonnulli arbitrantur ; siue quod magis credibile est, Baptismo Christi » cet.

Ad secundum dicimus : Paullum adfirmare baptizatos nos esse in morte Christi, quoniam per gratiam in nouitate Fidei ambulamus, sicut Christus a mortuis surrexit per gloriam Patris : tradit hunc sensum ibidem Paullus, explanatque Augustinus. (8)

Tertii solutio est : haud necessarium esse ad Sacramenti institutionem, ut dum instituitur, proferatur forma; sed sufficere determinationem efficacem, ut quando determinata materia cum determinata verborum forma adplicetur, vim sanctificandi habeat.

Quartum nullius est robotis : nam illis verbis, « nisi quis renatus fuerit » cet., non expressa fuit Baptismatis institutio, sed necessitas : ut et illis Ioan. vi : « nisi manducaueritis carnem filii homi-

(7) Epist. clxv. (8) In Enchirid. cap. li.

nis, non habebitis vitam in vobis, » necessitas, non institutio Eucharistiae probatur.

Ad quintum dicendum : quod ex Tertulliani testimonio sequeretur aperte, neque in Iordane, neque vltio ante Spiritus Sancti aduentum tempore Sacramenta vlla efficacia fuisse; neque Eucharistiam in vltima Coena institutam, spiritalis gratiae vbertatem tribuisse : ducitur enim ille momento illo, quod nondum datus esset Spiritus Sanctus. Ducuntur eodem momento Chrysostomus et Theophylactus : quare aliorum Patrum sententiae subscripsimus : neque enim opus est, ut suffragium adferat Traditio vniuersa. Ad Augustinum vero quod spectat, qui pro nostra certe parte stat, loquutum eum fuisse dicimus de merito et efficacia Sacramentorum, neutiquam de institutione : alioquin tunc quoque instituta fuisset Eucharistia.

Sextum sic soluitur : ut Baptismus vim suam atque efficaciam a Passione Christi habeat, sat est si eadem Passio fuerit praecussa. Quin et addi poterit, inchoatam a Conceptionis exordio Christi Passionem fuisse ; licet non fuerit consummata ; proindeque licet praecesserit Baptismi institutio illius consummationem, non tamen eiusdem inchoationem praecessit. Ita S. Thomas. (9)

Ad septimum respondemus : fuisse rationabile motiuum ut differretur Confirmatio ad vsque Christi in caelos Ascensum ; dicente S. Thoma, (10) « in hoc Sacramento datur plenitudo Spiritus Sancti, quae non erat danda ante Christi Resurrectionem et Ascensionem, secundum illud Ioan. vii. nondum erat Spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. » Nullum autem erat differendi Baptisma motiuum : quod quum praecedere reliqua Sacramenta ex alia parte debeat, ante illa institutum et Apostolis collatum credimus.

Octauum sic solutum esto : requiri ad institutionem actum Legislatoris permulti negant non enim aiunt, est hic Legislatoris proprius actus, sed praecipere. Sed addi ex S. Thoma potest : (11) vtrumque munus in toto vitae suae cursu Christum impleuisse ; proinde et dum Baptisma suscepit Legislatorem se gessit, antiquam legem abrogans, nonquam inchoans.

Ad nonum respondemus : Christum reuera tunc facto, esto non verbo, materiam designasse atque consecrasse, necnon formam, non

(9) III. Part. quaest. lxxvi. art. 2. ad 1. (10) Ibid. art. 1. ad 1.
(11) III. Part. quaest. xxxix. art. 1. ad 2.

expressione quidem, sed praesentia Trinitatis statuisse: quod sane euincit instituisse ibi Baptismum in actu signato saltem.

Decimi solutio est: non quamlibet designationem materiae et formae sufficere ad Sacramenti institutionem; sed necessariam esse materiae determinationem et consecrationem, quae fit per verba quae sensibili signo vim producendi gratiam tribuant: hanc autem vim Christus in domo Phatisaei nulli dedit, sed potestate sua vtens mulieris peccata deleuit. Responderi etiam potest: hoc esse inter Baptismum et Poenitentiam discrimen, quod in Baptismo in neminem exercetur iudicium; exercetur vero in Poenitentia: Quare merito Sacramentum istud institutum praecipue dicitur, quum Christus ea verba dixit.

Ad eorum quae ordine secundo producta sunt, solutionem venientes, primum sic diluitur ex S. Thoma: (12) Quod Christus dixit Nicodemo, «nisi quis,» etc., magis videtur ad futurum respicere, quam ad praesens tempus: vnde non denotat obligationem ex tunc impositam hominibus, sed suo tempore; dum videlicet promulgata lex esset imponenda: nam verba illa in priuato dicta sunt; atque post ea mosaicae legis obligationem continuasse ex eo constat, quod Christus Paschata celebrauerit ac Sabbata seruauerit.

Ad secundum dicendum: quod licet Iudaeus, dum Christus adhuc in terris viueret ac praedicaret, in eum credere tenebatur: non tamen tenebatur adhuc legem Euangelii suscipere; sed tenebatur solum credere Christum esse Messiam, atque ad legem quam erat promulgaturus se praeparare: propterea neque tenebatur ad Baptisma recipiendum.

Tertii solutio est: quod esto a die Resurrectionis lex vetus fuerit euacuata, nondum tamen Baptismus fuit in praecepto, nisi vsque ad sufficientem Euangelii promulgationem: quo medio tempore totus mundus ad legis naturae statum redactus fuit; atque remedia salutis quae in eo erant, suam vilitatem non amiserunt. Hieronymus autem et Augustinus reuera in hac re dissentiunt: vult enim primus legales ceremonias post Christi mortem, et mortuas, et mortiferas fuisse; proindeque numquam ab Apostolis obseruatas secundum veritatem, sed per simulationem quandam piam, ne Iudaeis scandalo essent: vult secundus, eas mortuas dumtaxat, non mortiferas fuisse; vnde ad honorem tantum, non vt ad salutem, necessarias

(12) III. Part. quaest. LXXI. art. 2. ad 3.

rias obseruatas. Vtrumque tamen res se habeat, obiecta de legalibus difficultas soluta est.

Quartum nimis probat: scilicet ante Resurrectionem Baptismi obligationem coepisse: nam verba illa protulit Christus in vltima vitae periodo: minus ergo apte de huius legis obligatione accipiuntur, quum vniuerse de operum Christi consummatione sint intelligenda, vt optime Sacrarum Litterarum Expositores.

Quintum nihil obest: verbis siquidem illis lata solum modo ac sancita lex est: At quia satis non est legem ferri nisi etiam promulgetur, consequens est, Baptismatis obligationem post factam Euangelii promulgationem coepisse; quum per hanc tantum nota et promulgata fuerit. Sed et dici posset, nihil ea verba aduersariis fauere, quae non statim post Resurrectionem prolata sunt, sed quum iam Christus ad Patrem esset aduersurus, vt patebit cuique postremum Matthaei caput cum vltimo Marci conferenti.

CAPVT III.

Essentiales Baptismi partes designat: atque multiplicem quaestionem paucis absoluit.

Aqua vera et naturalis. Baptismatis necessaria solaque materia est.

Forma autem sunt haec omnia verba: *ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.*

Docet primam propositionem ipsa Christi Domini instructio Ioan. III: «nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.» Docent quoque Apostolorum exempla: qui quoties baptizasse, toties aquam vsurpasse perhibentur. Legimus enim Actor. x. vbi Cornelii Centurionis Baptisma describitur: «numquid aquam quis prohibere potest vt non baptizetur hi, qui Spiritum Sanctum acceperunt sicut et nos? Et fuisse eos baptizari in nomine Domini Iesu Christi.» Actor. viii. vbi baptizatus fertur Eunuchus Reginae Candacis a Philippo, «dum irent per viam, venerunt ad quamdam aquam. Et ait Eunuchus: ecce aqua, quis prohibet me baptizari?» Hinc Paullus ad Ephesios xxi: «Christus, inquit,

quit, dilexit Ecclesiam, et se ipsum tradidit pro ea ut illam sanc-
tificaret, mundans eam lauacro aquae in verbo vitae.

Suffragatur vnanimis Patrum traditio, quorum testimonia mi-
nutatim percensere non vacat; sed neque necessum est, quum nemo
vnus inuentus sit, qui aliud quam aquam vti Baptismatis elemen-
tum indigrauerit. Legantur Iustinus, (1) Tertullianus, (2) Cypria-
nus, (3) Ambrosius, (4) Hieronymus, (5) reliqui quotquot in Ioan-
nis Euangelium Commentarios scripserunt. Ast audiatur pro omnibus
Augustinus: (6) sed forte ait aliquis, baptizat quidem Christus in
spiritu, non in corpore. Quasi vero alterius dono quam illius quis-
quam, et Sacramento corporalis, et visibilis Baptismatis imbuatur.
Vis nosse quia ipse baptizat non solum spiritu, sed etiam aqua?
Audi Apostolum: sicut Christus, inquit, dilexit Ecclesiam et se-
ipsum tradidit pro ea, mundans eam lauacro aquae in verbo. Mun-
dans eam. Vnde? Lauacro aquae in verbo. Tolle aquam non est
Baptismus.

Extant praeterea de materia Baptismi Ecclesiae definitiones. In-
nocentius III. (7) consultus vtrum paruuli pro christianis habendi,
vnos in mortis articulo constitutos ob aquae penuriam atque Sacer-
dotis absentiam, quorundam simplicitas saluae conspersione luituit
in caput, pectus, et inter scapulas pro Baptismo, respondit: quum
in Baptismo duo semper, videlicet verbum et elementum, necessa-
rio requirantur, dubitari non debet, illos verum non habere Bap-
tismum, in quibus non solum vtrumque praedictorum, sed eorum
alterum est omissum, ac perinde non sunt pro christianis habendi.
Rescripsit idem ad Archiepiscopum Nidrosiensem de baptizantibus
in Noruegia ob aquae penuriam ceruisia Gregorius IX. Concilium
vero Florentinum haec prouult: (8) materia huius Sacramenti est
aqua vera et naturalis. Et Tridentinum: (9) si quis dixerit,
aquam veram et naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque
ideo verba illa Domini Iesu Christi, nisi quis renatus fuerit ex aqua
et Spiritu Sancto, ad metaphoram aliquam detorsit; anathema
sit.

Ac-

(1) In Apol. 11.	(6) Tract. xv. in Ioan.
(2) Lib. de Bapt.	(7) In cap. Non ut, de Bapt. et eius
(3) Lib. 3. Testimonior. ad Qui-	effect.
rinum cap. 20.	(8) In Instruct. Armen.
(4) Lib. 3. de Spir. S. cap. 9.	(9) Sess. 7. Can. 2.
(5) In cap. xxvi. Ezech.	

Accedunt rationes ex congruentia ductae, quas his verbis S.
Thomas expressit: (10) primo quidem, inquit, quantum ad ip-
sam rationem Baptismi, qui est regeneratio in spiritualem vitam,
quod maxime congruit aquae: vnde et semina ex quibus generan-
tur omnia viuientia, scilicet plantae, et animalia humida sunt, et
ad aquam pertinent, propter quod quidam Philosophi posuerunt
aquam omnium rerum principium. Secundo, quantum ad effectus
Baptismi, quibus competunt aquae proprietates: quae sua humi-
ditate lauat; ex quo conueniens est ad significandam et causandam
ablutionem peccatorum: sua frigiditate etiam temperat superflui-
tatem caloris; et ex hoc competit ad mitigandam concupiscentiam
fomitis: sua diaphaneitate est luminis susceptiua, vnde competit
Baptismo, in quantum est Fidei Sacramentum. Tertio; quia con-
uenit ad repraesentanda mysteria Christi quibus iustificamur; vt
enim dicit Chrysostomus super illud Ioannis, nisi quis renatus fue-
rit (Hom. xxiv.) sicut in quodam sepulcro, in aqua sumergentibus
nobis capita, vetus homo sepelitur; et submersus deorsum oecul-
tatur, et deinde nouus rursus ascendit. Quarto: quia ratione suae
communitatis et abundantiae est conueniens materia necessitati
huius Sacramenti: potest enim de facili haberi.

Secundam propositionem explicatissime praepriis Euangelii ver-
ba tradunt Matth. vltimo: docete omnes gentes baptizantes eos in
nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. His enim innixa ver-
bis veneranda Maiorum Traditio hanc legitimam praefixit formam:
ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Nam
eam esse antiquissimam constat ex Sacramento Gregorii (11) atque
ex ordine Romano. Praescriptam praeterea illam legimus in Concilio
Lateranensi iv, (12) in Florentino, (13) et Tridentino: (14) atque
nulla alia Occidentalem Ecclesiam vsam perpetuo esse scimus.

Atque eam esse conuenientem hoc pacto ex S. Thoma euincitur:
(15) Ea est conueniens forma baptizandi, in qua exprimentur om-
nia quae exprimenda sunt: eiusmodi est allata Baptismatis forma:
nam exprimit illa causam principalem, a qua Baptisma virtutem habet,
quae est Sancta Trinitas; exprimit causam instrumentalem,
Tom. IIII. Kk nem-

(10) III. Part. q. LXVI. art. 3.	(13) In Decret. Eug.
(11) Tit. LXVI.	(14) Sess. 7. Can. 4.
(12) Cap. Firmiter.	(15) III. Part. q. LXVI. art. 5.

nempe ministrum, qui exterius tradit Sacramentum: exprimit subiectum, cui traditur: est ergo conueniens forma.

Necessitatem autem huius formae quoad geminas eius partes sic demonstramus. Quoad primam qua actus baptizantis exprimitur, nempe, *ego te baptizo*, ex Alexandro III. sic loquente: (16) »si quis puerum ter in aqua merserit in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, amen: et non dixerit *ego te baptizo*, puer non est baptizatus.« Ex Alexandro quoque VIII. qui hanc damnauit propositionem: (17) »valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, praetermissis illis verbis, *ego te baptizo*.«

Accedit ratio S. Thomae: (18) »quod quia ablutio hominis in aqua propter multa fieri potest, oportet quod determinetur in verbis formae ad quid fiat, quod quidem non fit per hoc, quod dicitur in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti: quia omnia in tali nomine facere debemus, vt habetur ad Coloss. v.: et ideo si non exprimat actus Baptismi, vel per modum nostrum, vel per modum Graecorum, non perficitur Sacramentum.«

Necessariam praeterea esse in Baptismi forma expressionem personae suscipientis Baptismum, vel per pronomen *Te*, vel alio nomine aequiualeanti, vt apud Graecos, liquet ex euangelicis verbis, *Baptizantes eos*; quemadmodum liquet ex illis Ioannis xx: »quorum remiseritis peccata,« cet., haud sufficere ad valide absolucndum verbum *absoluo* proferre tantum, nisi pronomen addatur, vel aliter persona absolucnda exprimitur. Quae sane est pro vtroque Sacramento administrando intelligentia praxisque Ecclesiae.

Alterius insuper partis, nempe expressionis trium Trinitatis Personarum necessitatem probat primo constans Patrum Traditio ex Euangelii verbis supra memoratis descendens: ea enim sic accepta a Patribus sunt, vt si vna diuinarum Personarum silentio mitretur, irritum fieret et inutile Sacramentum. Legantur Cyprianus, (19) Basilius, (20) et alii. Audiatur omnium loco Augustinus: (21) »quis nesciat non esse Baptismum Christi, si verba euangelica quibus Symbolum constat, illic defuerint? Sed facilius inueniuntur haer-

(16) Extra de Bapt. et eius effect.

cap. Si quis.

(17) Die 7. Dec. Emb. 1690.

(18) Vbi supra.

(19) Epist. 73. ad Iubaian.

(20) In lib. de Spir. S. cap. 12.

(21) Lib. 6. de Bapt. contra Donatist. cap. 25.

retici qui omnino non baptizent, quam qui non illis verbis baptizent.« Et alio in loco: (22) »qui Patre, inquit, et Spiritu Sancto non nominatis in actibus Apostolicis iussi sunt baptizari, intelliguntur non baptizati, nisi in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.«

Probant idipsum Concilia et Romani Pontifices. Concilium enim Arelatense i. praecipit, (23) vt haereticus ad Fidem catholicam rediens, interrogetur an in trium Personarum inuocatione extra Ecclesiam baptizatus fuerit. Quod »si praeciderit, addit, in Patre, et Filio, et Spiritu Sancto esse baptizatum, manus ei tantum imponatur, vt accipiat Spiritum Sanctum. Quod si interrogatus, non responderit hanc Trinitatem, baptizetur.« Atque Innocentius I. docet (24) ideo Concilium Nicaenum iussisse vt iteraretur Baptisma a Paullinianistis datum, non autem datum a Nouatianis, quia illi in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti suos Cathecumenos non abluerent; hi vero inter baptizandum expressa Trinitatis inuocationem vterentur.

Postremo: Scriptores omnes a saeculo vi. ad vsque nostra tempora, quotquot de Baptismatis forma egerunt (si Magistrum Sententiarum ac Caletanum excipimus) praefatae Traditioni obsequentes, trium Personarum Trinitatis expressam et distinctam inuocationem ad Baptismi valorem necessariam agnouerunt.

Faciunt vero argumenta hucusque ducta et pro forma Baptismatis, qua Graeci vtuntur. Est autem illa ex Ioanne Moscho, qui vitam incunte saeculo septimo agebat; ex Arcudio, atque ex Graecorum Euchologiis a Goario congestis: »baptizetur seruus vel serua Dei N. in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.« Exprimit enim illa ministri actum; personam deinde quae baptizatur; causam etiam praecipuam quae interius baptizat, nempe Trinitatem; Fidem denique eiusdem Trinitatis per expressam trium Personarum inuocationem. Quapropter eam adprobat Eugenius IV. dicens: (25) »non negamus, quin et per illa verba, *Baptizetur seruus Christi in nomine Patris, et.* vel *Baptizetur manibus meis talis in nomine Patris, et.* verum perficiatur Baptisma.«

Nec negotium facescit quod in Eugenii decreto legatur *Baptizetur*, qua sane voce antea vsus fuerat S. Thomas. (26) Summa si-

Kk 2

qui-

(22) Lib. 3. contra Maximinum, piscopos, cap. 5.

cap. 17. (23) Can. 8.

(24) In Epist. ad Macedoniae E-

(25) In Instruct. Armen.

(26) III. Part. q. 66. art. 5.

quidem ab vtroque est non deprecativae, sed imperativae: scilicet censuit Doctor Angelicus, et ab eo edoctus Eugepius, imperativum modo a Graecis proferri: neque enim minister Deum deprecatur ut Cathecumenum exterius abluar; quod facit minister; sed Deum deprecatur, ut ipsum interius et spiritualiter abluar. Sed inutilem hanc quaestionem versent Scholastici, quibus otio abuti placuerit: nobis ratum fixumque est, Graecos verbo illo *Baptizetur* non vti.

Quid autem in causa Graecis sit, cur personam ministrum non velint expressam, exponit S. Thomas his verbis: (27) »Graeci autem non adtribuunt actum Baptismi ministris ad vitandum antiquorum errorem, qui virtutem Baptismi baptizantibus adtribuebant, « cer. scilicet ne Novatiani, quorum haeresis plures Orientis Regiones peruasera, ex ministri in forma Baptismatis expressione impium suum dogma concluderent; requiri nempe ministri Fidem ut Sacramentum valeat; hocque proinde a ministris auctoritate pendere, atque ab eo virtutem habere. Alia etiam de causa praxim hanc amplexati Graeci sunt; quod eam proprius accedere ad Apostolorum ipsiusque Christi Domini exemplum iudicauerint.

Quam demum formam perantiquam esse commonstrant Graecorum Euchologia a mille annis et amplius exarata, eam conceptis terminis exprimentia. Commonstrat quoque Chrysostomi auctoritas, ubi super illa verba, *Baptizabimini Spiritu Sancto*, ait: (28) »non dixit Christus: vos vero ego baptizo in Spiritu Sancto, sed baptizabimini; nos docens, ut modeste de nobis sentiamus. «

CAPVT IV.

Haereticorum omnis aetatis errores panduntur. Falsa quorundam Theologorum notatur opinio. Argumentis fit satis.

Varie multipliciterque praecipuis erga Baptismi elementum, seu materiam, erratum a variis est. Caiani siquidem haeretici Baptismum aqua constare negarunt, Tertulliano teste. (1) Manichaei, rati aquam esse ex principio nequam, nequaquam in conferendo Baptismate adhibendam quondam fabulati sunt, ut scribit Augustinus. (2)

Quid

(27) Vbi sup. ad 1.

(28) Hom. 1. in Act. Apost.

(1) In lib. de Bapt. cap. 1.

(2) In lib. de Haer. cap. 46.

Quid tamen aquae vice adherent nuspium proditum est. Manichaeis paullo verecundiores extitere Marcionitae, qui licet aquam a malo genio procreatam effluentem, eam tamen ob Christi praeceptum in Baptismo adhibebant. Successit Manichaeorum et Marcionitarum errori Seleucianorum et Hermianorum delirium, quibus Baptisma non aqua, sed igne conferre libuit, verbis illis Ioannis Baptistae perperam intellectis adducti, *ille baptizabit vos in Spiritu Sancto et igne*. Meminit huius haereseos Augustinus. (3) Paulliciani praeterea, Eutymio adrestande, (4) Baptismum nulla constare materia docuerunt; quippe, qui sola, inquebant, horum verborum prolatione, *ego sum aqua vinum*, perficiatur.

Antiquis his erroribus quoquo pacto visus est subscripsisse ex recentioribus Secretariis Lutherus; qui dubitare visus est, num ob aquae defectum, si necessitas urgeret, Baptisma alio elemento, vino ex. gr. lacte, aut ceruisia collatum valeret: ea enim de re interrogatus respondit, illam diuino esse committendam iudicio. Quin et vrgentibus discipulis ut aperte sententiam diceret, addidit, licere plane ad Baptismatis elementum adsumi liquorem omnem, ex quo potest balneum confici. Ita in Symposiacis colloquiis. (5) Sequuti sunt Lutherum Beza, ceterique suae Sectae ministri.

Et circa Baptismatis formam non vnus, sed multiplex extitit haereticorum error. Prioribus etenim Ecclesiae saeculis baptizasse legimus interpolata, vitiatamque Trinitatis inuocatione Gnosticos, Catharigas, Paullianistas, Arianos, et Eunomianos, forsitan alios. Erant autem formulae quibus utebantur, istiusmodi: »ego te baptizo in tribus principiis, in tribus Filiis, ac in tribus Paraclitis. In nomine ignoti Patris omnium, in nomine veritatis matris omnium, et in nomine descendens Iesu ad vnctionem, et redemptionem, et communionem virtutum. In nomine Patris maioris, et Filii minoris, et Spiritus Sancti. In nomine Patris, per Filium, in Spiritu Sancto. « Consultantur super hac re Vigilius Papa, (6) Irenaeus, (7) Athanasius, (8) Nicephorus Callixtus, (9) alii.

Antiquorum haereticorum impietati obsecundare videntur Lutheranae et Caluinianae Sectae professores: qui licet euangelicis verbis

Bap-

(3) Lib. de Haeresib. Haer. 59.

(4) In 2. part. Panopliae tit. 21.

(5) Cap. 17.

(6) Epist. 2. cap. 6.

(7) Lib. 1. adu. Haer. cap. 19.

(8) Serm. 3. adu. Arianos.

(9) Lib. 13. Hist. cap. 35.

Baptisma conferre soleant, multa tamen fabulantur; quae si ad proximam reducerentur, Baptismatis veritatem omnino tollerent. Sane Lutherus Baptisma valere ait, (10) quibuscumque conferatur verbis, modo non detur in nomine hominis, sed in nomine Domini. Zuinglius (11) nullam certam Baptismatis formam praefixam esse contendit: (12) ratum Sacramentum fore, si minister, missa Trinitatis inuocatione, post recitatum a Cathecumeno Fidei Symbolum dicat, »ego te baptizo in hanc recitatum Fidei professionem.«

Paulo mitius ac religiosius veteres nonnulli intra Ecclesiam Catholicam loquuti sunt. Fuere quippe qui dicerent, satis esse si actus baptizantis exerceretur, aquam scilicet infundendo, aut puerum immergendo in aquam, tametsi in forma ipsa nulla illius actus mentio fieret. Fuerunt in hac opinione Praepositius, (13) Petrus Cantor, (14) et Stephanus Tornacensis, alique refutati ab Alberto Magno: (15) quam aberrationem transacto saeculo maleficus quidam Theologaster in Belgio instaurauit, merito ab Alexandro VIII. damnatus.

Verum et fuere alii, qui licet Trinitatis inuocationem interpolare, corrumpere, violare nefas dixerint, compendio tamen dici posse existimarunt; ratumque Baptisma sunt opinati, quod his verbis conferretur: *ego te baptizo in nomine Sanctissimae Trinitatis*: alii demum de Ecclesia Catholica viri fuere, qui alio compendio aliquantulum superiore vsi, validum Baptisma censuerunt, quod in vnus dumtaxat diuinae Personae nomine conferretur, maxime vero secundae, Christi scilicet; ceteris Personis, non negatis quidem, sed silentio missis: ea nimirum ducti ratione, quod vna persona pronuntiata, ceterae compendio velut intelligantur, quarum vna est eademque natura. Hoc tenuerunt Magister Sententiarum, (16) alique antiquiores.

Immo non desunt Theologi de Schola, qui Apostolos in vnus Christi nomine baptizasse sibi persuadeant ex illis Act. Apost. verbis cap. 2. *baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu*. Placuit ista sententia Scoto, aliisque non ignobilibus inter Scholasticos. Quidni et S. Thomae eam placuisse sunt qui dicant, ex his etiam, qui de illius nomine vocantur, quique domestici eius sunt; vt inferius data opera dicemus.

Nec

(10) In lib. de captiu. Babyl. cap.

de Bapt.

(11) In lib. de vera et falsa Relig.

(12) In cathec. cap. de Bapt.

(13) ix. Part. Sum. (14) Part. II.

(15) In iv. Dist. 3.

(16) In iv. Dist. 3. lit. E.

Nec tamen adfinitatem vllam habent opiniones istae cum haereticorum commentis: quippe haec nituntur nefario illi dogmati, quod nullis verbis aquae elementum consecratur, atque ad gratiam producendum attollatur: illae vero vtrumque adserentes contenderunt, quod necesse neutiquam erat distincta voce pronuntiare *ego te abluo*, dum re ipsa Baptisma conferebatur; quandoquidem res ipsa longe melius facta quam verbo expressa est: atque etiam quod dum vna Sanctae Trinitatis persona nominatur, aliae subintelligantur; adeo vt idem sit baptizari in nomine Christi, et baptizari in nomine Trinitatis. Ast de his diximus multa.

Argumenta nunc expendamus, quibus et haeretici suas blasphemias, et catholici Doctores suas opiniones munire satagunt. Haec itaque obiciunt haereticis aduersus Baptismatis elementum seu materiam. Primum: ex Scripturis non aqua, sed ignis Baptismi materia est: in hoc siquidem Christi Baptisma a baptismo Ioannis distinguitur, aiente ipso Ioanne Matth. iii: »ego baptizo vos aqua, ille vos baptizauit in Spiritu Sancto et igne:« ergo. Et quidem, Baptisma ex Damasceno, (17) vim habet illuminatiuam, quae maxime conuenit igni.

Secundum: Ioannes Moscus refert, (18) Iudaeum quemdam ad extremas vitae angustias redactum ob aquae defectum arena ter super eum iniecit a sociis baptizatum, statim conualuisse: at hoc eiusmodi Baptismatis validitatem comprobatur: ergo.

Tertium: Stephanus II. Rom. Pont. a Monachis Britannici monasterii interrogatus, quid de Sacerdote sentiendum, qui periclitantes pueros aliquos vino baptizauerat, propterea quod aquae copia non esset, sic respondit: (19) »si in vino quis, propterea quod aquam non inueniebat, omnino periclitantes infantes baptizauit, nulla ei exinde adscribitur culpa: infantes sic permanent in Baptismo.« Iudicio ergo Stephani licite et valide in necessitate Baptisma in vino confertur.

Quartum: aqua vile elementum est: non ergo par fuit vt a Deo animae sanctificandae destinaretur: quin nec decuit ad sanctificationem id adsumi quod est a principio nequam, quod impurum est: at aquam talem esse ex eo habetur, quod peculiari benedictione consecratur, antequam Cathecumeno adplicetur; atque quod precibus praesantificatur: ergo.

Ad-

(17) Lib. 4. de Fide Orthod. cap. 10. (18) In Prato Spirit. cap. 176.

(19) Cap. 11. Rescript.

Aduersus Baptismatis formam haec opponunt haeretici. Primum: haud tenemur nos quum manducamus et bibimus, haec verba proferre *manduco aut bibo in nomine Domini Iesu Christi*: et tamen Paullus ad Coloss. iii. praecipit vt omnia fiant in nomine Domini Iesu Christi: igitur nec tenemur dum baptizamus, verba illa proferre *in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*; tametsi Christus praeciperit dicens, *baptizantes eos*. cet.

Secundum: possunt mersiones ipsae verborum vicem supplere: ait enim Ambrosius (20) "interrogatus est: credis in Deum Patrem omnipotentem? Dixisti, Credo, et mersisti." Id quod et de aliis duabus personis adfirmat: ergo absque verborum prolatione validum erit Baptisma. Sunt his adfinia reliqua.

Quae vero Doctores catholici ex aduerso opinantes producent? Haec omnia. Primum: voces Israel, *ego te baptizo*, vel *baptizet talis*, aliaeque similes, a Christo imperatae non fuerunt: neque enim hac Christi sententia, *Docete omnes gentes, baptizantes*, cet. Baptismi ministris praescribitur, vt dicant *ego te baptizo*; sicut nec quum docent, iniungitur vt dicant *ego vos doceo*: ergo.

Secundum: actus debent attribui principali agenti, magis quam ministro: incongrue igitur illum sibi minister attribuit.

Tertium: requiri allata verba ad validitatem Baptismi haud iudicantur antiqui Patres: quum enim saepissime de inuocanda SS. Trinitate litem haereticis intentarent, numquam tamen de verbis illis disputarunt: disputaturi, si ea necessaria iudicassent.

Quartum: si haec fuisset constans Ecclesiae praxis, ea scilicet proferre verba in Baptismatis collatione, omni saeculo innotuissent: sed rem non ita evenisse constat; quum vt supra retulimus, non innotuerit Praepositio, Petro Cantori, Stephano Tornaciensi, aliisque: ergo.

Quintum: constat saltem ex multis Act. Apost. locis, Apostolos in nomine Christi Baptismum contulisse. Legimus enim cap. ii. dixisse Petrum: "baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum." Et in cap. viii. haec habentur: "baptizabantur viri et mulieres," cet. Alia similia habentur infra: ergo.

Sextum: haec Patres scripsere. Hilarius: (21) "ne postremo, inquit,

(20) Lib. ii. de Sacram. cap. 7. (21) In lib. de Synod.

"quit, Apostoli reperiantur in crimine, qui baptizare in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti iussi, tantum in nomine Iesu baptizauerunt." Ambrosius ait: (22) "si vnum in sermone comprehendas, aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum Sanctum; Fide autem nec Patrem, nec Filium, nec Spiritum Sanctum abneges, plenum est Fidei Sacramentum. . . . quia qui vnum dixerit, Trinitatem signauit. Si Christum dicas, et Deum Patrem a quo vnctus est Filius, et ipsum qui vnctus est Filium, et Spiritum Sanctum, quo vnctus est designasti." Bernardus denique, vt de aliis raecamus, Baptisma probauit sub hac forma datum: "baptizo te in nomine Dei, et sanctae et verae Crucis." Sic enim loquitur ad Henricum Archiepiscopum Aurelianensem rescribens, (23) a quo ea de questione fuerat consultus: aduersatur ergo Ss. Patribus nostra propositio.

Septimum: Nicolaus Papa I. in cap. *A quodam Iudaeo*, (24) sic de plurimis apud Bulgaros a Iudaeo baptizati, resoluit: "hi profectio si in nomine Trinitatis, vel in nomine Christi, sicut in Actis Apostolorum legimus, baptizati sunt, (vnum quippe idemque est, vt Sanctus exponit Ambrosius) constat eos non esse denuo baptizandos: ergo. Haec potissimum obicitur.

Ad haec itaque ipso, quo proposita sunt, ordine respondendum est. Ad primum quidem primi ordinis dicendo ex Hieronymo: (25) Ioannem haud indicasse verbis illis Baptismum materialem; sed vel Spiritum Sanctum, qui super Apostolos quasi ignis erat descendurus; siue quia in praesenti baptizatur spiritus; et in futuro igne. Vtramque responsonem legere est et in S. Thoma: (26) qui insuper addit, quod illuminatio pertinet ad ignem actiue; qui autem baptizatur, non illuminans, sed illuminatus per Fidem efficitur.

Ad secundum dicendum: ex Moschi narratione probari oppositum: refert siquidem repente Iudaeum illum sanatum fuisse ob ardentissimum Baptismatis desiderium; sed quum peruenisset ad vrbum Ascalonem, "visum Beato Dionysio mittere fratrem illum ad sanctum Iordanem, ibique baptizari." Commendatur itaque miraculo illo, si verum illud est, Iudaei Fides maxima; sed non adseritur Baptismatis in arena collati veritas.

Tertio sic occurrimus: Stephani, quod obicitur, responsum sup. Tom. III. li

(22) Lib. i. de Spir. Sanct. cap. 3.

(25) In cap. v. Matth.

(23) In Epist. cxl.

(26) III. Part. q. lxxvi. art. 3. ad r.

(24) De Consecrat. dist. 4.

positum est. Primo enim non est verisimile id Romanum Pontificem latuisse, quod nec minores Clericos latet; scilicet Baptismum sola aqua perfici. Secundo ex tribus Manuscriptis, quae illud responsum continent, duo ipsum Stephano II. tribuunt; tertium vero Sirlcio Papae. Sed neque factum tres illi codices eadem ratione in ipso etiam contextu referunt: unde qui post illum Pontificem scripserunt, eiusmodi responsi ab eo dati non meminerunt.

Verum et responso admissio, sunt qui dicant, id tantum statuisse Stephanum; nempe ministrum qui ex simplicitate vino baptizaret, non peccasse: de hoc enim consultus tantum fuerat.

Quarti solutio est: aquae sanctificationem non ideo celebrari ut immunditia, quam Manichaei fingunt depellatur; sed mysterii et doctrinae causa adhibetur, ea scilicet Sacramento conciliarum reuerentias atque recolitur sanctissimus ille Christi contractus, quo Christus Iordanis fluentia consecrauit; necnon Cathecumeni docentur mirabilem Baptismi effectum. Aquam autem placuit Deo sic sublimare ad animarum sanctificationem in ostensionem suae potentiae; quae stulta mundi atque infirma elegit, ut mundi sapientiam confundat.

Ad primum secundi ordinis dicendum: Ecclesiae et Patrum Traditionem docere Christi verbis coniunctum prolationis praeceptum, non vero verbis Apostoli. Deinde: haec est etiam discriminis ratio, quod Paullus loquitur de omni deliberato opere; ad quod certe, si de omni omnino loquamur, non requiritur verborum prolatio: unde idem sonat *in nomine Domini, ac in gloriam Dei*: at Matthaei ultimo sermo instituitur de Baptismo, id est de Sacramento, quod consecratur euangelicis verbis; et in quo si verbum detrahas, *quid est aqua nisi aqua?* ut Augustinus loquitur.

Secundum sic solutum esto: Ambrosius insinuat ibi interrogationes in Baptismo fieri solitas, et quibus respondebant olim trinae mersiones; non quidem celebrandi ordine, sed intentione celebrantium, si ita loqui fas est. Colligitur haec responsio ex antiquis Liturgiis omnibus, et ex Ambrosio ipso Baptismi formam paullo infra recensente.

Ad Catholicorum argumenta soluenda veniamus. Ac primum quidem sic soluitur ex S. Thoma, (27) quia ablutio hominis in aqua propter multa fieri potest, oportet quod determinetur in verbis formae propter quid fiat. Haec vero determinatio non fit per verba illa, *in nomine Patris, &c.*, quia in hoc nomine omnia facere debemus:

(27) III. Part. q. LXVI. art. 5. ad 2.

unde ad determinandum finem propter quem fit, dici debet, *ego te baptizo, vel baptizetur.* Aliam solutionem in eodem Doctore Angelico legere est. (28)

Secundum etiam soluit S. Thomas his verbis: (29) *» actio attribuitur instrumento sicut immediate agenti: attribuitur autem huiusmodi modi actio principali agenti, sicut in cuius virtute instrumentum agit. Et ideo in forma Baptismi conuenienter significatur minister, ut exercens actum Baptismi, per hoc quod dicitur ego te baptizo, sicut et ipse Dominus baptizandi actum attribuit ministris, dicens Matth. ultimo, baptizantes eos. Causa autem principalis significatur, ut in cuius virtute Sacramentum agitur, per hoc quod dicitur: in nomine Patris, &c. Non enim Christus baptizaret sine Patre et Spiritu Sancto.* Quare autem Graeci non attribuant actum Baptismi ministro, diximus supra.

Tertium et quartum hac vna solutione dispelluntur. Haud posse in dubium verti, quod pluribus fuerit olim persuasum ante Decretum Alexandri III. verba ista, *ego te baptizo*, vel alia his aequiualentia, non fuisse necessaria: sed nec mirandum nullam haereticis licentiam mouisse: res enim non erat tunc praescripta; impuneque in utramque partem vertebatur: modo autem quum Summus ille Pontifex decernere iure potuerit, ut Sacramentum antea absque his verbis *ego te baptizo*, valide celebratum, deinceps eorum prolatione praetermissa non valeret, absolute illa requiruntur; atque pro eis retinendis disputandum nacta occasione erit. *Causa ergo finita est*, ait Serrius, (30) *coelum tonat, ranae taceant.*

In quinti solutionem, concesso antecedenti, consequentem ex eo ductam negare fas nobis esset: neque enim quod ab Apostolis speciali reuelatione, Deoque singulariter dispensante factum esset; in vnus scilicet Christi nomine baptizasse; trahi posset in exemplum, vt contra sanctae legis dispositionem sequutis temporibus fieret: generalis quippe lex Matth. ultimo lata est: *» docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.* Quae in super lex nedum ad Gentiles, sed et ad Iudaeos spectat; scilicet ad totum mundum, vt Persica lectio vertit.

Verum et hoc diffitemur omnino Apostolos in vnus Iesu Christi nomine, ceteris Personis omissis, baptizasse: ca quippe Scripturae

L12

ver-

(28) In IV. Dist. 3. q. 1. art. 2. q. 1. ad 4. (29) III. Part. q. LXVI. art. 5. ad 1. (30) Praelect. VIII. de Sacram.

verba, quibus fideles baptizati dicuntur in nomine Iesu Christi, non vnus Christi nomen in Baptismatis forma expressum innunt, sed significant id tantum, fideles illos Christi Domini auctoritate fuisse baptizatos; seu Baptismate a Christo Instituto. Quum enim ea aetate memoria baptismi a Ioanne frequentati recens esset, multique ab eo baptizati adhuc viuerent; in Christi nomine baptizati dicuntur, quotquot ab Apostolis baptizati fuerunt; quo nimirum intelligeretur, eos non Ioannis, sed Christi Baptisma suscepisse.

Profecto: Apostolos sub trium Personarum inuocatione Baptisma contulisse, non obscure ex ipsis Apostolorum Actibus colligitur, si atente perlegantur. In cap. enim xix. legimus, quod quum Apostolus Ephesios quosdam interrogasset, »si Spiritum Sanctum accepissent credentes;« responderunt illi, »neque si Spiritus Sanctus sit audiuitus.« Atque Paullus confestim repositit »in quo ergo baptizati estis?« Qui dixerunt »in Ioannis baptismate:« quare illos Christi Baptismate baptizari iussit. Frustra vero Paullus Ephesios noua illa interrogatione vrgeret: *in quo ergo baptizati estis*, nisi in nomine Spiritus Sancti aequae ac in nomine Christi baptizare soliti essent Apostoli?

Neque vero ratio vlla suberat, cur Apostoli speciali quadam dispensatione in solius Christi nomine baptizarent. Nam quod dicunt nonnulli, ea illos dispensatione vsos esse, vt Christi nomen, quod Iudaicis ludibrio erat, honorabile fieret, friuolum ac furile est: tum quia nemo Patrum huiusce dispensationis fidem facit; tum quia perinde, immo multo magis honor Christi nomini conciliari poterat, si vna cum ceteris diuinis Personis intocaretur nomen Iesu Christi: quod forsitan Apostolicis temporibus factum est.

Frustra vero S. Thomae auctoritate se communiunt Theologi nonnulli; quasi aperte ille docuisset, (31) Apostolos ea vsos dispensatione in solius Christi nomine baptizasse: quos inter recensendus potissimum est Iosephus Augustinus Orsi, Dominicanus Theologus (32) expresse id docens, plurimisque argumentationibus conficiens. Nostro tamen iudicio omnino frustra. Enim secernenda heic venit duplex quaestio; facti vna, iuris altera. Facti quaestio est, an re ipsa in solo nomine Christi Apostoli baptizarent: iuris vero quaestio est, an si Apostoli ita baptizasse perhibeantur, ordinario id iure fecerint; adeo vt factum illorum in exemplum trahi possit; an ex peculiari dispensatione id fecerint? Priorem quaestionem non expendit S. Thomas,

(31) III. Part. q. lxxvi. art. 4. ad 1. (32) In Diss. de Bapt. in nom. Chr. part. 1.

non enim eas sibi partes adsumerat vt historicas controuersias ageretur, sed quaestioni iuris tantum incubuit: vnde hypotetica illius responsio est, quae non de facto, sed de iure pronuntiat. Haec nobis responsio arderet.

Sextum ex variis Partum dictis conflatum singillatim est solendum. Ad primum itaque dicimus hunc esse Hilarii sensum, non esse deserendum vocabulum *quosdam*, quia vitiose a nonnulli solet intelligi: quod variis commonstrat exemplis: vt delenda alioquin ex Epist. i. Paulli ad Timotheum verba illa: »mediator Dei et hominum homo Christus Iesus,« quia hoc loco abutitur Photimus; aliaque passim verba delenda ostendit: concluditque, quod si nugari velimus dum narratur Apostolos baptizasse in nomine Iesu, illi reperitur in crimine. Supponit igitur illos in Trinitatis nomine baptizasse: alias perperam illorum exemplum ad ostendendum non esse vocem aliquam eliminandam ob ambiguum significationem, prauamque quorundam intelligentiam.

Ambrosii locus secundo loco productus certe est intricatissimus. Eum benigno sensu interpretari nonnulli existimant dicentes, reuera loqui ibi Ambrosium de forma Baptismatis; sed nequaquam dum vnam Personam commemorat, alias excludere. Ita censuisse patet Theologos, quibus demandata cura fuit Romani Catechismi elucubrandi: (33) quorum tamen expositionem haud possumus nos cum Ambrosii textu conciliare: adeo expressus ille est. Eapropter subscribendum duximus aliorum Theologorum responsioni, quibus sic Ambrosium exponere visum est: illum scilicet non agere ibi de forma Baptismatis, seu de Baptismo secundum formam sumto, sed tantum de Baptismi effectibus: qui quidem effectus, vt pote ad extra, quamuis toti Trinitati conueniant, vni tantum Christi personae tribuntur: idque iuxta tritam in Scripturis consuetudinem, qua Dei operationes ad extra nuncupatas; modo vni, modo alteri Personae, aliis tamen subintellectis adscribi docemur.

Hunc enim sibi scopum Ambrosius proposuerat, vt hoc Macedonii aduersus Spiritus Sancti Diuinitatem argumentum dissolueret. Quum agitur de mundi creatione, Patris quidem et Filii mentio fit; at alium de Spiritu Sancto silentio: ergo Spiritus Sanctus non est creator, proindeque nec Deus. Illud autem S. Doctor hoc principio hisque verbis soluit: »vbi operatio alia diuina, aut Patris, aut

Fi-

(33) Pars II. de Bapt. num. 16.

»Fili, aut Spiritus Sancti designatur, non solum ad Sanctum Spiritum, sed etiam ad Patrem refertur et Filium: nec solum ad Patrem, sed etiam ad Filium refertur et Spiritum. « Cuius principii veritatem vt probet, exemplum adducit Eunuchi Candacis Reginae, quem adserit plenum mysterium consequutum fuisse; hoc est plenum Baptismatis effectum, quamuis Scriptura eum in Christo, seu Christi operatione interius baptizatum fuisse adserat. Ambrosius itaque sui ipsius interpret est quoad hunc etiam locum, obscurum sane et intricatum: nam alibi apertissime totius Trinitatis inuocationem ad integram Baptismatis formam necessariam esse propugnat. (34)

Ad Bernardum quod attinet, sunt qui iudicent memoratam Epistolam Bernardi non esse: leuibus tamen argumentis nixi, quae pi-
ger referre. Nos itaque ea pro germano Bernardi foetu admissa, respondemus, non certo, sed probabiliter S. Doctorem fuisse loquutum; censuisseque proinde ratum esse Baptisma de quo agitur: ait enim: »breuiter vobis de proposita quaestione respondemus, sine praeciudicio tamen sanius sapientis. « Verum quod probabile tunc Bernardus iudicauit, saeculo nempe XII. non recipitur hodie a Theologis, qui ad Apostolicam Traditionem, Patrumque antiquorum, ipsiusque Augustini auctoritatem attendunt.

Septimi solutio est: Nicolai I. decretum vim tantum habere pro Baptismatis ministro, seu quatenus datum a non baptizato valere definit; non vero pro eiusdem Baptismatis forma, de qua a Bulgaris consultus non fuerat; vt cuique haec Capituli verba perlustranti patebit: »a quodam Iudaeo, nescitis, vtrum Christiano, an Pagano, multos in Patria vestra baptizatos adseritis, et quid de his sit agendum consultis. « Duo itaque in huius Pontificis responso sunt secernenda: quorum primum, vt ex instituto decretum ac definitum, ceu Romanae Sedis Oraculum Ecclesiae susceperunt: nempe valere Baptisma a Iudaeo vel Pagano collatum: Secundum obiter tantum dictum, priuati Doctoris opinatio est, quam Ecclesia ipsa non probat. Ita argumento respondent Theologi Pontificiae inerrantiae alias propugnatores acerrimi: quin vitio eis vertatur haec doctrina.

(34) Lib. II. de Sacram. capp. 5. et 7.

CAPVT V.

Aquae vsum, aut abluendi modum, in Baptismatis administratione designat.

Valet Baptismus siue effusione, siue aspersione, siue immersione trina, aut vnica datus.

Ac primo quidem ex eo constat propositio generatim accepta, quod immersione, aspersione, aut effusione, non immutetur substantialiter ablutio, quam Christus praecepit. Secundo ex eo constat, quod vtrumque discipuli adhibuisse videntur. Per immersionem Philippus Diaconus Spadonem Candacis Reginae tinxit, vt ex his Act. cap. viii. verbis colligitur: »et descenderunt vterque in aquam, Philippus et »Eunuchus. « Et postea: »quum autem ascendissent de aqua. « Petrum vel aspersione, vel effusione vsum colligi videtur ex capp. ii. et 3. eorundem Actuum Apostolicorum, in quibus eum vna die tria, aut etiam quinque millia hominum baptizasse narratur: siquidem tantum Iudaeorum numerum per solam immersionem vno et eadem die Baptismo initiare vix potuisset. Aspersione tandem seu perfusione Clinici, seu in lectulo mortis prae infirmitate iacentibus, datum Baptisma valuisse docet Tractatus; quae vt Tertullianus ait: (1) »harum, et aliarum eiusmodi disciplinarum . . . tibi praetendetur »autrix, consuetudo confirmatrix, et Fides obseruatrix. «

Licet enim ritus Baptismus conferendi per immersionem adhuc saeculo XIII. obtineret, vt constat ex S. Thoma, (2) probata fuisse quandoque Baptismata effusione, aspersione, vnica etiam mersione data, illustria probant exempla a Martene (3) et Mabillonio prolata: (4) vnde illud tandem euincitur, communiorum ritum illum certe per tredecim priora saecula in Ecclesiis Occidentis fuisse, quae hodieum inter Graecos solus obtinet; sed non fuisse vnicum, vt contendere Iuenninus videtur. (5) Quam tamen ab Hispanis Praesulibus desertum, quod ad immersionem tertiam attinet, circa annum sexcentisimum, occasione Arianorum, qui ex eo petebant argumentum ad oppugnandam Trinitatis consubstantialitatem, postremo Latina Ecclesia omnis in effu-

sio-

(1) De cor. Milit. cap. 4.

(2) III Part. q. LXVI. art. 7.

(3) Lib. 1. cap. 1.

(4) In Itinere Ital.

(5) In Comment. Hist. Dogmat. dissert. II. de Bapt. art. 2. §. 1.